DM-01 · Bài 1

Tư duy thiết kế ra đời từ đâu, và vì sao nó ra đời

Lớp Tư duy thiết kế là gì, hiểu cho đúng trước khi dùng

m.school by MES LAB

Học xong bài này bạn sẽ

- kể lại được hoàn cảnh làm cách nghĩ này ra đời, bằng chữ của mình, không phải đọc định nghĩa thuộc lòng.
- Nói được cách làm sản phẩm mới trước đó tắc ở chỗ nào, và cách nghĩ này gỡ đúng chỗ tắc nào.
- Chỉ ra được dấu hiệu cho biết nhóm của bạn đang gặp đúng chỗ tắc đó, trên chính sản phẩm bạn đang làm.

1 · Trước khi có cách nghĩ này, người ta làm sản phẩm mới theo cách nào, và cách đó hay tắc ở chỗ nào

- Suốt phần lớn thế kỉ hai mươi, làm một sản phẩm mới là việc chạy theo một dây chuyền.
- Cách làm này không phải cách làm dốt.
- Nhưng có một chỗ trong dây chuyền đó không ai phụ trách.
- Hậu quả là khi bản yêu cầu sai, cả dây chuyền vẫn chạy rất giỏi.
- Càng về cuối thế kỉ hai mươi, cái giá của việc sai đề bài càng đắt lên.
- Điều này gỡ chỗ nào cho bạn: nếu công ty bạn vẫn nhận đề bài theo kiểu một bản yêu cầu từ trên chuyển xuống, thì bạn đang đứng trong đúng dây chuyền vừa nói.

2 · Cách nghĩ này lớn lên ở đâu, và ban đầu nó giải việc gì

- Từ những năm sáu mươi của thế kỉ hai mươi, ở một số trường tại Anh và Mỹ, có người bắt đầu hỏi: người thiết kế giỏi thực ra làm gì trong đầu, và việc đó có dạy lại được không.
- Herbert Simon, một nhà nghiên cứu người Mỹ, viết một quyển sách nói rằng thiết kế đáng được coi là một môn có thể nghiên cứu và dạy được, chứ không phải năng khiếu.
- Nhưng cách nghĩ này không lớn lên trong giảng đường, mà lớn lên ở các công ty thiết kế tại Mỹ, nhất là vùng California, trong những năm tám mươi và chín mươi.

2 · Cách nghĩ này lớn lên ở đâu, và ban đầu nó giải việc gì

tiếp

- Năm 1999, chương trình Nightline của đài truyền hình ABC ở Mỹ phát một phóng sự ghi lại cách IDEO làm việc.
- Năm 2005, Đại học Stanford ở Mỹ mở một trung tâm tên là d.school, dạy cách nghĩ này cho sinh viên mọi ngành chứ không riêng sinh viên thiết kế.
- Điều này gỡ chỗ nào cho bạn: nó cho bạn một phép thử để biết khi nào nên dùng cách nghĩ này.

3 · Vì sao người làm kinh doanh và người làm kỹ thuật cũng lấy nó ra dùng

- Có ba lý do, và cả ba đều thực dụng.
- Lý do thứ nhất là nó cho người ta một việc để làm trong lúc chưa có số liệu.
- Lý do thứ hai là nó làm cho mỗi lần làm sai không phải trả giá quá đắt.
- Lý do thứ ba là nó làm cho các phòng hiểu nhau.
- Còn một lý do nữa, và đây là quan điểm riêng của MES LAB chứ không phải điều cả ngành công nhận: cách nghĩ này lan nhanh một phần vì nó dễ nghe và dễ bán.
- Điều này gỡ chỗ nào cho bạn: bạn không cần là người làm thiết kế mới dùng được.

4 · Nếu phải nói cho một người chưa biết gì trong một phút thì nói thế nào

- Đây là phần bạn nên tập thành tiếng, vì sẽ có lúc có người hỏi bạn đúng câu đó.
- «Tư duy thiết kế là cách làm việc dùng cho lúc chưa ai chắc đề bài là gì.
- Trong một phút đó có hai thứ bạn nên tránh nói.
- Có một cách nói rất gọn là «lấy người dùng làm trung tâm».
- Để ý trong một phút đó có một câu nói về giới hạn: nó không thay việc tính toán kỹ thuật.

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp hai cách làm

	Cách làm theo dây chuyền	Cách nghĩ này
Đề bài đến từ đâu	chuyển xuống như một thứ đã cho, không chặng nào kiểm lại	viết lại sau khi đi xem người dùng thật làm việc
Việc làm trước tiên	thiết kế, tính toán, tìm phương án tối ưu	đi xem người dùng đang khó ở chỗ nào
Dựa vào gì để quyết khi chưa có số liệu	ý kiến của người nói to nhất trong phòng họp	thứ xem được, nghe được từ người dùng thật
Biết mình hiểu sai ở chặng nào	khi hàng đã ra thị trường, lúc tiền đã chi gần hết	khi còn là một bản thô, lúc sửa lại còn ít tốn kém

Bảng tổng hợp hai cách làm tiếp

	Cách làm theo dây chuyền	Cách nghĩ này
Một lần hiểu sai mất những gì	bộ khuôn, một mùa bán, lòng tin của phòng bán hàng	nửa ngày dựng lại một bản thô
Dùng đúng chỗ là khi nào	đề bài đã rõ và đã đo được thành số	đề bài còn chưa viết rõ được, càng tìm hiểu càng đổi
Việc nó không làm được	tự nó không phát hiện ra đề bài sai	không thay việc tính toán kỹ thuật, không phải chuỗi bước làm đủ là ra kết quả

Phần giá trị nhất của bài

Chỗ người ta hay làm sai

- **Tưởng đây là một quy trình phải làm đủ bước**

  Cách tránh là đừng hỏi «nhịp này xong chưa», hãy hỏi «điều mình tưởng lúc đầu còn đúng không».

- **Tưởng nó chỉ dành cho người làm thiết kế**

  Cách tránh là nhìn vào việc chứ đừng nhìn vào tên: việc ở đây là đi xem, nghi ngờ đề bài, và dựng bản thô.

- **Học tên các nhịp mà không biết mỗi nhịp gỡ cái gì**

  Cách tránh là với mỗi nhịp, bắt mình viết ra một câu: nhịp này tồn tại để tránh sai lầm nào.

Ví dụ để khái niệm sáng ra

Ví dụ minh hoạ

- Giữa những năm tám mươi của thế kỉ hai mươi, hãng Coca-Cola đổi công thức nước ngọt chính của mình và đưa ra sản phẩm mang tên New Coke.
- Nhìn theo bài này: câu hỏi hãng đem đi đo là uống một hớp thì vị nào ngon hơn.

Điều rút ra: đo rất giỏi một câu hỏi sai thì vẫn ra quyết định sai, và số liệu đẹp không thay được việc xem lại đề bài.

Ví dụ dưới đây được dạy rộng trong các giáo trình phát triển sản phẩm, nên bạn tra lại được.

Bài tập tự chấm

Thử nhìn lại việc của mình

- [ ] Lấy một sản phẩm bạn đang làm, hoặc một tính năng đang làm.
- [ ] Truy cho ra bản yêu cầu đầu tiên của nó: tờ giấy nào, thư nào, hay cuộc họp nào đã quyết rằng nó phải làm được những thứ đó.
- [ ] Rồi viết nửa trang trả lời hai câu.
- [ ] Câu một: ai là người viết ra bản yêu cầu đó.
- [ ] Câu hai: người đó dựa vào đâu mà viết.

Cách tự chấm và lời giải mẫu nằm trong bài trên trang web.

m.school

Đọc trọn bài và làm bài tập tại

mschool.meslab.org/lop/DM-01/bai-01.html

m.school by MES LAB · học không mất phí, không cần đăng nhập